

oktatva az olvasót arra, hogyan ejtse a gy vagy cs betűket, hogyan magyarázza A HETEDIK költői erejét és ritmikus pontosságát vagy a MAGÁNY-t, amelyet a világirodalom legszebb gyűlöletversének nevez.

George Klein sajtónyilatkozatából tudjuk, hogy nem bocsátotta meg szülőhazájának, amit vele és családjával tett (illetve engedett tenni) 1944-ben. Az identitását firtató kérdésre válaszolva nem magyarnak, hanem magyar anyanyelvű és születésű, zsidó származású, Svédországban élő világpolgárnak tekintette magát. Ez a világpolgár a PIETÁ-t Kászony, édesapja szülőfaluja emlékének ajánlja – „ez az emlék, amely eltűnt, de örökké jelenvaló, erősebb, mint a múlt ízei és emlékei, melegebb, mint a szeretet, és ellentétben a fájdalommal, soha nem halványul el”. Ez a világpolgár könyve egyik leglíraibb, legőszintébb fejezetében meséli el, hogy 1944 augusztusában, magát halálraítéltnek tekintve (ekkor már olvasta az auschwitzi jegyzőkönyvet, így sorstársainak döntő többségével szemben illúziók nélkül nézett szembe jövőjével, és sejtette, ha nem tudta is még biztosan, hogy családjának ekkor már minden tagját elgázosították), hogyan sétált egy éjszaka az elsötétített Budapesten – mérhetetlenül boldogan. Boldogan, mert szerelmes volt, és boldogan, mert József Attila HAZÁM című versét mondogatta magában, benne ezekkel a sorokkal, „édes Hazám, fogadj szivedbe” és „...hogy mi ne legyünk német gyarmat”, úgy érezvén, hogy elképzelhetetlen a saját lelkiállapotának ennél tökéletesebb, adekvátabb kifejezése. Az esszé így fejeződik be: „...német gyarmat! – gondoltam 1944-ben, már a halál torkában. Attila, a hét éve halott profetikus költő mindenki másnál előbb tudta, hogy mi fog következni. Lelkének álmos dzsungelé szólt hoz-

zám azon az éjszakán, hazafelé sétálva, illetve a szerelem boldogságával és a ma és a holnap fenekellen kétségbeesésével. Az ő reménykedő szelleme szólt hozzám, akinek már nem voltak illúziói. A kétségbeesett költő, aki éppen elveszítette a realitások megragadásának képességét a maga életében, bátorítón szólt énhozzám, aki már elvesztem, noha végül is túléltem és elértem azt a szabadságot, amit ő életében hiába keresett. A halott költő – ekkor már gyermekien tehetetlenül – támaszt kínált a túlélőknek, és sok-sok generációnak fog még támaszt nyújtani, kortól, társadalmi viszonyoktól, politikai rendszertől függetlenül, az emberi lét paradoxonának megélésével. Így emlékszem Attilára, aki mindörökké velünk marad, azokkal, akik megértik szavait.”

Venetianer Pál

A HOLMI POSTÁJÁBÓL

Kedves Bán Zoltán András!

Hírhedt kritikád valóban nem tartalmazza a „blöff” kifejezést, de hát én nem is ezt írtam, hanem azt, hogy mondataid mögül annak gyanítását véltem kiolvasni. Örülök, hogy a kritika szerzőjének szándéka ellenére. Eme kritika, akárhogy is nézem, azt sem tartalmazza, hogy „Németh Gábor vaskövetkezetes írói teru szerint dolgozott” volna, a kb. kétflekknyi szöveget pedig, amely A SEMMI KÖNYVÉBŐLRől szól, aligha lehet részletes kifejtésnek nevezni. Talán ez a kifejtetlenség játszott közre abban, hogy félreértettem a mondandódat.

Károlyi Csaba